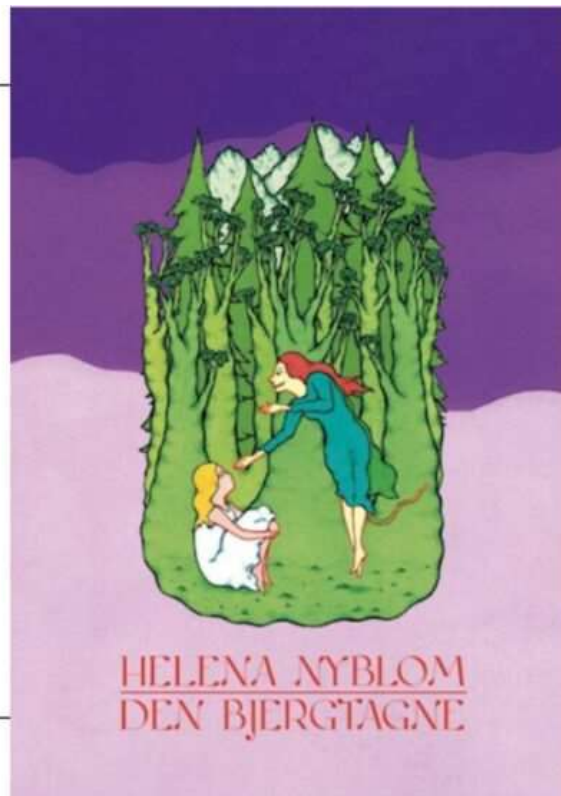

Levende natur og fantasivæsner for alle pengene

af Simon Emil Stokholm Madsen | apr 29, 2025 | Anmeldelser, Eventyr, Prosa

I *Den bjergtagne* af Helena Augusta Nyblom bliver læseren inviteret ind i en forunderlig verden fuld af fabeldyr, talende natur og tragiske skæbner. Denne samling af eventyr er et glimrende eksempel på, at eventyr ikke nødvendigvis blot er børnelitterat

Ved hver ny udgivelse fra ESCHO er det altid interessant at se, hvad de nu har fået udgivet: Er det ikke en bog af en spire fra den danske litteraturs friske muld, er det en for længst glemt knop, der ikke har fået lov at skyde ordentligt, fordi den har stået for længe i skyggen af andre forfattertræer. Den nyeste udgivelse af forlaget – og én af de flotteste – tilhører den sidste gruppe: Helena Augusta Nyblom. I otte eventyr skrevet mellem 1896 og 1903 vækkes den nordiske folkløse til live, og både huldre, trolde, drager og havfruer lurer ved hvert hjørne. Der er historien om havmanden Boble, der forelsker sig i pigen Rose, der er pigen, som huldren tager, og drengen Rolf, der drager ud for at blive ridder og vinde hæder og ære. Alle friske, spændende små og store eventyr om livets de vilde vover.

Svenske åse, bjerglandskaber og sug i maven

Det er svært at forklare, men undervejs i min læsning greb jeg mig selv i at få et sug i maven. Jo længere jeg kom i fortællingerne, desto mere blev jeg opslugt af Nybloms helt vidunderlige måde at beskrive skovene, dalene, bjerglandskaberne, helt ned til blomsterne og livet i skovbunden. Meget kliché kan man sige, at naturen er et spejl, og ligeledes er det tydeligt, at naturen i *Den bjergtagne* spejler hovedpersonernes følelsesliv, deres længsel efter livet *derude*, den store kærlighed, friheden, osv.

Fortællingerne handler netop om de store ting i livet, om at være ung, at have drømme, og hvad man vil gøre for at opnå drømmene. Nyblom er vild til at tegne et billede af omgivelserne i Sveriges bjerglandskaber, åse, vandløb, dale, ja, jeg kunne virkelig mærke *suset* fra havet, da jeg læste om Violanta, der søger livet, det evigt dynamiske, og derfor aldrig vil stå stille, før hun har fundet "havets de vilde vover." Det er opgøret med stilstanden, som var de fleste kvinders skæbne dengang: bo og arbejde ved en fædrene gård eller blive gift væk til en anden gård. Det lader sig vise meget tydeligt ved Violantas samtale med sin bror Fridolf:

"Tror du, der findes noget smukkere sted på jorden end her?"

"Det kan jeg ikke svare på," svarede Violanta. "Jeg har jo aldrig set, hvordan der ser ud andre steder."

"Men i alt fald er der ingen på hele jorden, der er så lykkelige som vi!" sagde Fridolf.

"Ja, hvem kan vide det," svarede Violanta. "Vi ved jo ikke, hvordan de andre har det!"

"Men hver dag hos os er rig på lykke," svarede Fridolf. "Og alle dage ligner hverandre her."

"Ja, alle dage ligner hverandre her!" sagde Violanta og sukkede.

Violanta lægger sin mor og bror bag sig og drager ud i verden for at finde havet, og det er kendetegnende for stort set alle karaktererne i bogen, at græsset altid er grønnere på den anden side, og nærmest ingen af dem stiller sig tilfredse med udgangspunktet. Nogle vender så atter hjemad for at erkende, at de allerede havde det, de havde brug for og længtes efter i begyndelsen (for eksempel Rolf i "Hjemme på Ørkenæs").

Eventyr af en helt bestemt kaliber

Udover at Helena Nybloms eventyr appellerer til universelle, udødelige værdier, drømme og længsler, peger hun også samfundskritisk på mange kvinders skæbner. Det er nok en overdrivelse at hævde, at Nybloms eventyr skal betragtes i forlængelse af Det moderne gennembruds realisme, men der er helt sikkert et skarpt øje på de snævre rammer, som kvinden måtte leve inden for. Flere af karaktererne stiller sig heller ikke tilfredse med det, de fra samfundets side har fået foræret ved fødslen: Det er ikke nok at blive på en gård for Violanta, og i "Den bjergtagne" vil Karen ikke ende i et voldeligt, undertrykkende ægteskab og søger overnaturlige udveje; eventyrene bliver en flugt fra virkeligheden, hvor de forskellige kvindelige protagonister prøver at søge uden om samfundets normer og krav, men det ender for det meste galt.

At en forfatterinde ikke bare formår at skrive eventyr med et fuldstændigt fængslende sprog, men også giver stort set alle eventyrene en samfundskritisk betydning, der stikker dybere end blot historier om huldrer, drager og trolde, det må være den hellige gral, og den har Nyblom tydeligvis fundet. Og hvad selve udgivelsen af de otte fortællinger angår, kan jeg kun sige, at det er en meget flot udgivelse, der ligesom fortællingerne er fuld af farver. Jeg er fan og håber, at vi snart hører mere om Helena Nyblom fra ESCHO.

INFO

Helena Nyblom: Den bjergtagne

Forlaget ESCHO 2025

Efterord v. Rasmus Daugbjerg

212 sider